

๑๒. เทวทศต วตถุ ๑๒๔

“อิธ ตปฺปติ เปจฺจ ตปฺปตีติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ สตุถา
เซตวเน วิหรนฺโต เทวทศตํ อารพฺภ กเถสิ ฯ

เทวทศตสฺส วตถุํ ปพฺพชิตกาลโต ปฏฺจาย ยาว ปจฺวิปฺปเวสนา
เทวทศตํ อารพฺภ ภาสิตานิ สพฺพานิ ชาตกานิ วิตุถาเรตฺวา กถิตํ ฯ
อยํ ปเนตฺถ สงฺเขโป:

สตุถริ, อนุปียํ นาม มลฺลนํ นิคโม, ตํ นิสฺสาย อนุปियมฺพวเน
วิหรนฺเตยฺเว, ตถาคตสฺส ลกฺขณปฏิกฺคหณทิวเสยฺเว อสีตีสหสฺเสหิ
ฉาตฺกฺกุเลหิ “ราชา วา โหตุ พุทฺโธ วา, ขตุตฺติยปริวารो
วิจริสฺสตีติ อสีตีสหสฺสปฺตุตา ปฏฺญฉาตา ฯ เตสุ เขญฺยูเยน
ปพฺพชิตฺเตสุ, “ภทฺทियราชานํ อนุรฺทฺธํ อานนฺทํ ภคฺคํ กิมฺพิลํ เทวทศตฺนฺติ
อิเม ฉ สกฺเก อปพฺพชฺชนฺเต ทิสฺวา “มยํ อตฺตโน ปฺตุเต
ปพฺพชาเชม, อิเม ฉ สกฺกา น ฉาตกา มณฺเฑ; ตสฺมา น
ปพฺพชฺชนฺตีติ กถํ สมฺภูจฺจาเปสฺสุ ฯ อถ มหानาโม สกฺโก อนุรฺทฺธํ
อุปสงฺกมิตฺวา “ตาท อมฺหากํ กฺลา ปพฺพชิตโต นตฺถิ, ตวํ วา
ปพฺพช, อหํ วา ปพฺพชิสฺสामीติ อาย ฯ โส ปน สฺขุมมาโล โหติ
สมฺปนฺนโกโก, “นตฺถิตี วจฺนมฺปิ เตน น สฺตปฺพุพฺพํ ฯ เอกทิวสํ หิ
เตสุ ฉสุ ขตุตฺติเยสุ กุพฺพิพาย กิพฺพนฺเตสุ, อนุรฺทฺโธ ปฺวเนน ปราชิตो
ปฺวตฺถาย ปฺหิณฺนิ ฯ อถสฺส มาตา ปฺวเ สขฺเชตฺวา ปฺหิณฺนิ ฯ เต
ขาทิตฺวา ปฺน กิพฺพิสฺสุ ฯ ปฺนปฺนํ ตสฺเสว ปราชโย โหติ ฯ มาตา
ปนสฺส ปฺหิเต ปฺหิเต ติกฺขตฺตุํ ปฺวเ ปฺหิณฺนิตฺวา จตฺตฺถวาเร

๑๒. เทวทศต วตฺถ ๑๒๕

“ปฺวา นตฺถิติ ปหิณฺธิ ฯ โส “นตฺถิติ วจนสฺส อสฺสุตปฺพพตฺตา
“เอสาเปกา ปฺววิกฺติ ภวิสฺสตีติ มณฺณมาโน “นตฺถิปฺวเมว
อาหารธาติ เปเสสิ ฯ มาตา ปนสฺส, “นตฺถิปฺวํ กิร อยฺเย เทธาติ
วตฺเต, “มม ปฺตฺเตน ‘นตฺถิติ ปทํ น สฺตปฺพพํ, อิมินา ปน
อุปาเยน เอตมตฺถํ ชานาเปสฺสามิติ ตฺถุณฺํ สุวณฺณปาตี อณฺญา
สุวณฺณปาติยา ปฏิกฺขชิตฺวา เปเสสิ ฯ นครปริคฺคาหิกา เทวตา
จินฺเตสุ “อนฺรุทฺทสกฺเกน อนฺนการกาเล อตฺตโน ภาคกตฺถํ
อุปริฏฺฐจฺปะเจกพฺทฺทสฺส ทตฺวา ‘นตฺถิติ เม วจนสฺส สวณฺํ มา
โหตุ, โภชนุปฺปตฺติฏฺฐานชานนฺํ มา โหตุติ ปตฺถนา กตา, สจายํ
ตฺถุณฺปาตี ปสฺสิสฺสตี; เทวสฺมาคมํ ปวิสฺตุํ น ลภิสฺสาม, สีสฺมปิ
โน สตฺตธา พลเยยาติ ฯ อถ นํ ปาตี ทิพฺพปฺวเวหิ ปฺนุณฺํ อํสุ ฯ
ตสฺสา คฺพมณฺฑาเล จเปตฺวา อุกฺขมาภูติมตฺตตาย ปฺวคนฺโธ สกฺลนคฺริ
ฉาเทตฺวา จิโต ฯ ปฺวขณฺฑํ มุเข จปีตมตฺตเมว สตฺตตรสฺหรณฺิสฺสทฺสฺทานิ
อนฺุฬริ ฯ โส จินฺเตสิ “นาหํ มาตุ ปิโย, เอตฺตํ เม กาลํ อิมํ
นตฺถิปฺวานนาม น ปจฺ, อิตฺโต ปฏฺจาย อณฺณํ ปฺวํ น ขาทิสฺสามิติ
เคหํ คนฺตฺวา มาตฺริ ปฺจฺจฺนิ “อมฺม ตฺมฺหากํ อหํ ปิโย, อปฺปิโยติ ฯ
“ตาท เอกฺกฺชินฺโน อกฺขิ วिय ทฺทํ วिय จ อติปิโย เมติ “อถ
กสฺมา เอตฺตํ กาลํ มยฺหํ นตฺถิปฺวํ น ปจฺจฺตถ อมฺมาติ ฯ ส
จฺจฺตฺตฺตฺตฺจํ ปฺจฺจฺนิ “อตฺถิ กิณฺจฺจิ ปาติยํ ตาทาติ ฯ “ปริปฺนุณฺา
อยฺเย ปาตี ปฺวเวหิ, เอวฺรฺปา ปฺวา นาม เม น ทิฏฺฐปฺพพาทิ ฯ
สา จินฺเตสิ “มยฺหํ ปฺตฺโต ปฺนุณฺวา กตาณฺินฺหาโร ภวิสฺสตี,

๑๒. เทวทศต วตถุ ๑๒๔

เทวตาทิ ปาตี ปุเรตวา ปหิตา ภวิสสนตีติ ฯ อถ นํ ปุตโต
“อมม อิตो ปฏฺจายาหํ อณฺณํ ปฺวนนํ น ขาทิสฺสามิ, นคฺติปฺวเมว
ปเจยยาตีติ ฯ สปิสฺส ตโต ปฏฺจาย, “ปฺวํ ขาทิตฺตกาโมมหีติ
วตฺเต, ตฺจจฺปาตีเมว อณฺณาย ปาติยา ปฏฺิกฺขชิตฺวา เปเสสิ ฯ
ยาว อการมชฺเฌ วสิ, ตาวสฺส เทวตา ทิพฺพปฺวเ ปหิณฺสีสุ ฯ โส
เอตตํปี อชานนฺโต ปพฺพชฺชนํ นาม กิ ขานิสฺสตี, ตสฺมา “กา
เอสา ปพฺพชฺชา นามาติ ภาตฺริ ปฺจฺฉิตฺวา, “โอหาริตเกสฺมสฺสฺสนา
กาสาณินฺวตฺเตน กฏฺจตฺถเร วา วิทลฺมณฺจเก วา นิปฺชชิตฺวา
ปิณฺฑาย จรฺนเตน วิหริตพฺพํ, เอสา ปพฺพชฺชา นามาติ วตฺเต,
“ภาติก อหํ สุขุมาโล, นานํ สกฺขิสฺสามิ ปพฺพชิตฺนฺติ อหา ฯ
“เตนฺหิ ตาต กมฺมนฺตํ อุกฺกเหตฺวา ฆราวาสํ วส, น หิ สกฺกา
อมฺहेสุ เอเกน อปพฺพชิตฺนฺติ อหา ฯ อถ นํ “โก เอโส กมฺมนฺโต
นามาติ ปฺจฺฉิ ฯ ภตฺตฺจ
นาม กิ ขานิสฺสตี ฯ เอกทิวสํ หิ ตินฺณํ ขตฺติยานํ กถา อุตฺปาทิ
“ภตฺตํ นาม กุหิ อุกฺกหตีติ ฯ กิมฺพิโล อหา “โกฏฺเจ อุกฺกหตีติ ฯ
อถ นํ ภทฺทิโย “ตฺวํ ภตฺตสฺส อุกฺกจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
ภตฺตนํ นาม อุกฺกขลฺยํ อุกฺกหตีติ อหา ฯ อนฺรทฺโธ “ตฺมฺเห เทวปี
น ชานาถ, ภตฺตนํ นาม รตฺนํ กฺลาเย สฺวณฺณปาตฺยํ อุกฺกหตีติ
อหา ฯ เตสุ กิร เอกทิวสํ กิมฺพิโล โกฏฺจโต วิหิ โอตาริยมาเน
ทิสฺวา “เอเต โกฏฺจเกเยว ขาตาติ สณฺณิ อโหสิ, ภทฺทิโยปี
เอกทิวสํ อุกฺกขลฺยโต ภตฺตํ วทฺธิยมาณํ ทิสฺวา “อุกฺกขลฺยณฺเณว

๑๒. เทวทศต วตฺถ ๑๒๗

อุปฺปนฺนติ สยฺณี อโหสิ ฯ อนุรฺทฺเรน ปน เนว วีหิ โกฏฺเณตา
น ภตฺตํ ปเจนฺตา วา วทฺเณนฺตา วา ทิฏฺฐปฺพุพา, วทฺเณตฺวา
ปน ปฺรโต จปิตเมว ปสฺสติ ฯ โส “ภฺยฺชิตฺตฺกามกาเล ภตฺตํ ปาติยํ
อุฏฺฐหตีติ สยฺณมกาสิ ฯ เอวํ ตโยปี เต ภตฺตฺตฺตฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
ชานนฺติ ฯ เตนายํ “โก เอส กมฺมนฺโต นามาติ ปุจฺฉิตฺวา
“ปจฺมํ เขตฺตํ กสาเปตฺต
กิจฺจํ สุตฺวา “กทา กมฺมนฺตานํ อนุโต ปญฺญาสิสฺสติ, กทา มยํ
อปฺโปสฺส
อกฺขาตฺตาย, “เตนหิ ตฺวญฺเณว จฺราราสิ วส, น มยฺหํ เอเตน
อตุโถติ วตฺวา มาตฺริ อุปสฺงกมิตฺวา “อนุชานาหิ มํ อมฺม,
อหํ ปพฺพชิสฺสํมิตฺติ วตฺวา, ตาย ติกฺขตฺตํ ปฏฺิกฺกปิตฺวา “สเจ
เต สหายโก ภทฺทियราชา ปพฺพชิสฺสติ, เตน สทฺธิ ปพฺพชาหิตฺติ
วุตฺเต, ตํ อุปสฺงกมิตฺวา “มม โข สมฺม ปพฺพชฺชา ตว
ปฏฺิพฺพชฺชาติ วตฺวา ตํ นานปฺปกาเรหิ สยฺญาเปตฺวา สตฺตเม
ทิวเส อตฺตนา สทฺธิ ปพฺพชตฺตฺตาย ปฏฺิณฺณํ คณฺหิ ฯ ตโต “ภทฺทियो
สภฺยราชา อนุรฺทฺโร อานนฺโท ภคฺค กิมฺพิโล เทวทศโต จาติ
อิมํ จ ขตฺติยา อุปาติกปฺปกสฺตฺตมา, เทวา วีย ทิพฺพสมฺปตฺตี
สตฺตทาหํ มหาสมฺปตฺตี อนุภวิตฺวา อูยฺยานํ คจฺจนฺตา วีย จตฺตฺรฺกนิยา
เสนาย นิกฺขมิตฺวา ปฺรวิสยํ ปตฺวา ราชานาย สพฺพเสนํ
นิวตฺตาเปตฺวา ปฺรวิสยํ โอกกมฺีสุ ฯ ตตฺถ จ ขตฺติยา อตฺตโน
อาภรณานิ โอมฺลฺจิตฺวา ภณฺทิกํ กตฺวา “หนฺท ภณฺณ อุปาติ

๑๒. เทวทศต วตฺถ ๑๒๘

นิวัตตสฺส, อลํ เต เอตตํ ชีวิกายาติ ตสฺส อํสุ ๗ โส เตลํ
ปาทุมฺเล ปวตฺติตฺวา ปรีเทวิตฺวา เตลํ อาณํ อติกกมิตฺตํ อสกุโกนุโต
อฺภูจาย ตํ กเหตุวา นิวัตติ ๗ เตลํ ทฺวิธา ชาตกาเล วณํ
โรทนปฺปตฺตํ วิย ปจฺวี กมฺปนาการปฺปตฺตา วิย อโหสิ ๗ อฺปาลิกปฺปโกปี
โลกํ คนฺตฺวา นิวัตติตฺวา เอวํ จินฺเตสิ “จณฺทา โข สากิยา
‘อิมินา กุมารา นิปาติตาติ มาเตยฺยปี มํ, อิเม หิ นาม
สกุยกุมารา เอวรूपํ สมฺปตฺตี ปหาย อิมานิ อนคฺฆานิ อากรณานิ
เขปปีณฺทํ วิย ฉทฺเทตฺวา ปพฺพชิสฺสนฺติ, กิมงฺคํ ปนาหนฺติ
จินฺเตตฺวา ภณฺทิกํ โอมฺมุจิตฺวา ตานิ อากรณานิ รุกฺเข ลคฺคิตฺวา
“อตุถิกา คณฺหนฺตฺติ วตฺวา เตลํ สนฺติกํ คนฺตฺวา เตหิ “กสฺมา
นิวัตฺโตตีติ ปฺภุโจ ตมตฺถํ อารโจะสิ ๗ อถ นํ เต อาทาย สตฺถ
สนฺติกํ คนฺตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา “มยํ ภนฺเต สากิยา นาม
มานนฺิสฺสิตา, อยํ อมฺหากํ ทิฆมฺตฺตํ ปรีจารโก, อิมํ ปจฺมตฺรํ
ปพฺพาเชถ, มยฺมสฺส อภิวาทนาทีนํ กริสฺสาม, เอวํ โน มาโน
นินฺมาทยิสฺสตีติ วตฺวา ตํ ปจฺมตฺรํ ปพฺพาเชตฺวา ปจฺฉา สยํ ปพฺพชิสฺสุ ๗
เตสฺส อายสฺมา ภทฺทิโย เตเนว อนฺตรวสฺเสน เตวิชฺโช อโหสิ ๗
อายสฺมา อนฺรทฺโร ทิพฺพจกฺขุโก หุตฺวา ปจฺฉา มหาปรีสวิตกฺกสฺตฺตํ
สฺตฺวา อรหฺตฺตํ ปาปฺณิ ๗ อายสฺมา อานนฺโท โสตาปฺตฺติผล ปตฺติจฺหิ ๗
ภคฺคฺเตโร จ กิมฺพิลลฺเตโร จ อปรภาเค วิปฺสฺสนํ วทฺฒฺเตตฺวา
อรหฺตฺตํ ปาปฺณิสฺสุ ๗ เทวตฺโต โปถฺชฺชนิกํ อิทฺธี ปตฺโต ๗

๑๒. เทวทูต วตฺถ ๑๒๕

อปรภาเค สตุริ โกสมพิยฺ วิหรนฺเต, สสาวกสงฺฆสฺส ตถาคตฺสฺส
มหนฺโต ลากสกาโร นิพฺพตฺติ ฯ ตตฺถ วตฺถเกสฺสชฺชาทิ-
หตฺถา มนุสฺสา วิหาริ ปวีสิตฺวา “กุหิ สตฺถา, กุหิ สาริปฺพุตฺตเถโร,
กุหิ มหาโมคฺคัลลานตฺเถโร, กุหิ มหากัสสปตฺเถโร, กุหิ ภัทฺธิยตฺเถโร,
กุหิ อนุรุทฺตเถโร, กุหิ อานนฺทตฺเถโร, กุหิ ภคฺคตฺเถโร, กุหิ
กิมฺพิลตฺเถโรติ อสีติมหาสาวกานํ นิสินฺนญฺจานํ โอลเณนฺตา วิจรนฺติ ฯ
เทวทูตตฺเถโร กุหิ นิสินฺโน วา จิตฺ วาติ ปุจฺฉนฺโต นาม
นตฺถิ ฯ โส จินฺเตสิ “อหํ เอเตหิ สทฺธิเยว ปพฺพชิตฺ, เอเตปิ
ขตฺติยปพฺพชิตา, อหํปิ ขตฺติยปพฺพชิตฺ; ลากสกาโรหตฺถา มนุสฺสา
เอเต ปริเยสนฺติ, มม นามํ คเหตาปี นตฺถิ, เกน นุ โข
สทฺธิ เอกโต หุตฺวา กํ ปสาเทตฺวา มม ลากสกาโร นิพฺพตฺเตยฺยนฺติ ฯ
อถสฺส เอตทโหสิ “อํ ราชา พิมฺพิสโร ปจฺมทสฺสเนนฺว
เอกาทสนฺนุเตหิ สทฺธิ โสตาปตฺติผลे ปตฺติจฺจิตฺ, น สกฺกา
เอเตน สทฺธิ เอกโต ภวิตฺ, โสถรรณฺยาปี สทฺธิ น สกฺกา
เอกโต ภวิตฺ, อํ โข ปน รณฺโณ ปุตฺโต อชาตสตฺตฺกุมมาโร
กสฺสจि คุณฺโทสํ น ชานาติ, เอเตน สทฺธิ เอกโต ภวิสฺสามิตี ฯ
โส โกสมพิโต ราชคหํ กนฺตฺวา กุมารกวนฺณํ อภินิมฺมินฺตฺวา
จตฺตาโร อาสีวิเส จตฺสู หตฺถปาเทสุ เอกํ กิวยาย พนฺชิตฺวา
เอกํ สีเส จุมพฏฺกํ กตฺวา เอกํ เอกํสํ กริตฺวา อิมาย อหิเมขลาย
อากาสโต โอรุยฺห อชาตสตฺตฺสฺส อจฺจนฺเके นิสิตฺวา, เตน
ภีเตน “โกสิ ตวนฺติ วุตฺเต, อหํ เทวทูตฺโตติ วตฺวา ตสฺส

๑๒. เทวทศต วตุถ ๑๓๐

ภยวิโนทนต์ถ์ ตํ อตุตถาวํ ปฏิสํหริตฺวา สงฺฆาภูิปตฺตจิวรรโ
ปฺรโต จตฺวา ตํ ปสาเทตฺวา ลภสกุการํ นิพฺพตฺเตสิ ฯ โส
ลภสกุการาภิวโต “อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปฺริหริสฺสามิตฺติ ปาปกํ จิตฺตํ
อุปฺปาเทตฺวา สห จิตฺตฺอุปฺปาเทน อิทฺธิโต ปฺริหายิตฺวา สตฺถารํ
เวพฺพวนวิหารเ สราชิกาย ปฺริสาย ฌมฺมํ เทเสนฺตํ วนฺทิตฺวา
อุฏฺฐายาสนา อณฺชลิมฺปกคฺคฺยห “ภควา ภนฺเต เอตฺรหิ ฌินฺโณ
วฺชฺโฆ มหฺลลโก, อปฺโปสฺสุกโก ทิฏฺฐจฺจมฺมสุขวิหารํ อณฺุชตฺ;
อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปฺริหริสฺสามิ, นิยฺยาเทถ เม ภิกฺขุสงฺฆนฺตฺติ วตฺวา
สตฺถารา เขพาสิกฺวาเทน อปฺสาเทตฺวา ปฏิกฺกจิตฺโต, อนตฺตมโน
อิมํ ปจฺมํ ตถาคเต อาฆาตํ พนฺธิตฺวา อปฺกมฺมิ ฯ อถสฺส ภควา
ราชคเ ปกาสนิยกมฺมํ การเสสิ ฯ โส “ปฺริจฺจตฺโตทานิ อหํ
สมณฺเณ โคตเมน, อิทานิสฺส อนตฺถํ กริสฺสามิตฺติ อชาตสตฺถุ
อุปฺสงฺกมิตฺวา “ปฺุพฺเพ โข กุมาร มนฺุสฺสา ทิฆายุกา, เอตฺรหิ
อปฺปายุกา, จานํ โข ปเนตํ วิชฺขติ, ยํ ตฺวํ กุมารโรว สมาน
กาลํ กรยฺยาสิ, เตนหิ ตฺวํ กุมาร ปิตฺรํ หนฺตฺวา ราชา โหหิ,
อหํ ภควนฺตํ หนฺตฺวา พุทฺโธ ภวิสฺสามิตฺติ วตฺวา, ตสฺมี รชเช
ปตฺติฏฺจิตฺเต, ตถาคตฺสฺส วชฺย ปฺริเส ปโยเชตฺวา, เตสฺ โสตาปตฺติผลํ
ปตฺวา นินฺวตฺเตสฺ, สยํ คิซฺฉณฺุฏฺฐํ อภิสฺสฺสิตฺวา “อหเมว สมณฺ
โคตมํ ฌีวิตา โวโรเปสฺสามิตฺติ สึลํ ปวิซฺฉิตฺวา รุหิรฺอุปฺปาทกมฺมํ
กตฺวา อิมินาปี อุปฺาเณ มาเรตฺถุ อสฺกโกนฺุโต ปฺน นาพาकिริ
วิสฺสชฺชาเปสิ ฯ ตสฺมี อากจฺฉนฺเต, อานนฺุทตฺเถโร อตฺตโน ฌีวิตํ สตฺถุ

๑๒. เทวทูต วตฺถ ๑๓๑

ปริจฺจชิตฺวา ปุโรโต อฏฺฐาสี ๗ สตฺถา นาคํ ทเมตฺวา นครา นิกฺขมิตฺวา
วิหารํ อากนฺตฺวา อนนฺทสทฺสเสหิ อูปาสเกหิ อภิหฺมํ มหาทานํ
ปริภุญชิตฺวา, ตสฺมี ทิวเส สนนฺิปตฺตานํ อฏฺฐารสโกฏฺฐิสงฺฆาตานํ
ราชคหฺวาสินํ อนุปฺพุพฺพิถํ กเถสิ ๗ จตุราสีตฺติยา ปาณสทฺสสานํ
ธมฺมาภิสมโย ชาโต ๗ “อโห มหาคฺุโณ อายสฺมา อานนฺุโท;
ตถารูเป นาม หตฺถินาเค อากจฺฉนฺเต, อตฺตโน ชีวิตํ ปริจฺจชิตฺวา
สตฺถุ ปุโรโต อฏฺฐาสีตฺติ เถรสฺส คฺุณถํ สุตฺวา “น ภิกฺขเว
อิทาเนว, ปุพฺเพเปส มมตฺถาย ชีวิตํ ปริจฺจชฺเวยวตี วตฺวา ภิกฺขุหิ
ยาจฺจิโต จุลลหํสมหาสํสกกกฺกฏกฺกชาตกาณี กเถสิ ๗

เทวทูตฺตสฺสาปี กมฺมํ เนว ตถา รณฺโณ มาราปีตฺตตา,
น วรฺกานํ ปโยชิตฺตตา, น สฺลิตาย ปวิทฺชตฺตตา, ปากฺกํ อโหสิ;
ยถา นาวาคฺิริหตฺถินโน วิสฺสชฺชิตฺตตา, ตทา หิ มหาชโน “ราชาปี
เทวทูตฺเตเนว มาราปีโต, วรฺกาลี ปโยชิตา, สฺลิตาลี ปวิทฺชา;
อิทานิ ปนฺ เตน นาวาคฺิริ วิสฺสชฺชชาปีโต, เอวรूपํ นาม ปาปํ
คเหตุวา ราชา วิจฺรตีตฺติ โกลาหลมกาสิ ๗ ราชา มหาชนสฺส ถํ
สฺตฺวา ปญฺจ ถาลิปากสฺตานิ หราเปตฺวา น ปฺนฺ ตสฺสฺสฺปญฺจานํ
อกมาสิ ๗ นาคฺราปีสฺส กุถํ อูปคตฺสส ภิกฺขามตฺตมปี นาทํสุ ๗ โส
ปรีหฺนลาภสฺกกาโร โโกหฺญเณน ชีวิตฺกามา สตฺถารํ อปฺุสงฺกมิตฺวา

๑๒. เทวทศต วตฺถ ๑๓๒

ปญจ วตฺถุณี ยาจิตฺวา ภควตา “อลํ เทวทศต, โย อิจฺฉติ,
อารณฺณโก โหตุติ ปฏิกฺขิตฺโต, “กสฺสาวุโส วจัน โสภณฺ: ก็
ตถาคตฺส อุตฺทาหุ มม ? อหํ หิ อุกฺกฏฺจวเสน เอวํ วทามิ ‘สาธุ
ภนฺเต ภิกฺขุ ยาวชีวํ อรณฺณิกา อสฺสุ, ปิณฺทปาติกา, ปัสฺสูกุทิกา,
รูกฺขมฺมูลิกา, มจฺจมํสํ น ขาเทยฺยุนฺติ, โย ทุกฺขา มุจฺฉิตฺตกาโม,
โส มยา สทฺธิ อากจฺฉตฺติ วตฺวา ปกฺกามิ ฯ ตสฺส วจันํ สุตฺวา
เอกจฺเจ นวปพฺพชิตา มนุทพฺพุทฺธิโน “กลฺยาณํ เทวทศโต อห,
เอเตน สทฺธิ วิจฺริตฺตสามาติ เตน สทฺธิ เอกโต ว อเหตุํ ฯ อิติ โส
ปญฺจสเทหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ เตหิ ปญฺจหิ วตฺถุหิ ลฺลขปฺปสนฺนํ ชนํ
สณฺญาเปนฺโต กุเลสุ วิณฺญาเปตฺวา ภูณฺชนฺโต สงฺฆเกทาย ปฺรกกฺมิ ฯ
โส ภควตา “สจฺจํ กิร ตฺวํ เทวทศต สงฺฆเกทาย ปฺรกกฺมสิ
จกฺกเกทายาติ ปุณฺโณ “สจฺจํ ภควาติ วตฺวา “ครุโก โข
เทวทศต สงฺฆเกทิตฺตาทิหิ โววทิตฺตปิ สตฺถุ วจันํ อนาทยิตฺวา
ปกฺกนฺโต, อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ ราชคเห ปิณฺทาย จรณฺตํ ทิสฺวา
“อชฺชตฺตคฺเคทานาหํ อาวุโส อานนฺท อณฺณเตรว ภควตา อณฺณตฺร
ภิกฺขุสงฺฆมา อุโปสถํ กิรฺสฺสามิ, สงฺฆกมฺมํ กิรฺสฺสามิติ อห ฯ เถโร
ตมตฺถํ ภควโต อารุเจสิ ฯ ตํ วิทิตฺวา สตฺถา อุปฺปนฺนชฺมมสํเวโค
นุตฺวา “เทวทศโต สเทวกสฺส โลกสฺส อนตฺถนิสฺสิตํ อตฺตโน
อวิจิมฺหิ ปจฺนกมฺมํ กโรตฺติติ ปรีวิตฺตเกตฺวา

“สุกรานิ อสฺธาณิ

อตฺตโน อหิตานิ จ;

ยํ เว หิตญฺจ สาสฺสญฺจ

ตํ เว ปฺรมทฺทุกฺกรนฺติ

๑๒. เทวทศต วตฺถ ๑๓๓

อิมํ คาลํ วตฺวา ปฺน อิมํ อุทานํ อุทานเนติ

“สุกรํ สาธฺนา สาธฺ, สาธฺ ปาเปน ทุกฺกรํ;
ปาปํ ปาเปน สุกรํ, ปาปมริเยหิ ทุกฺกรนฺติ ฯ

อถโข เทวทศโต อุโปสถทิวเส อตฺตโน ปริสาย สทฺธิ
เอกมนฺตํ นิสิตฺติววา “ยสฺสิมานิ ปญฺจ วตฺถุนิ จมนฺติ, โส
สลากํ คณฺหตฺติ วตฺวา, ปญฺจสเทหิ วชฺชีปฺตฺตเกหิ นวเกหิ
อปฺปกตณฺณฺหิ สลากาย คหิตาย, สงฺฆํ ภินฺนิตฺติววา เต ภิกฺขุ
อาทาย คยาสีสํ อคมาสี ฯ ตสฺส ตตฺถ คตภาวํ สุตฺวา สตฺถา เตสํ
ภิกฺขุณฺํ อานยตฺถาย เทว อคฺคสาวเก เปเสสิ ฯ เต ตตฺถ คนฺตฺวา
อาเทสนาปาฏิหาริยานุสาสนิยา จ อิทฺธิปาฏิหาริยานุสาสนิยา จ
อนุสาสนฺตา เต อมตํ ปาเยตฺวา อาทาย อากาเสนาคมิสฺสุ ฯ
โกกาลิโกปิ โข “อฺภูเจหิ อวฺโส เทวทศต, นีตา เต ภิกฺขุ
สารีปฺตฺตโมคฺคตฺถานเนหิ, นนฺ ตวํ มยา วุตฺโต ‘มา อวฺโส
สารีปฺตฺตโมคฺคตฺถานเนหิ วิสฺสาสิ; ปาปิจฺฉา สารีปฺตฺตโมคฺคตฺถานา,
ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสงฺคตาติ วตฺวา ชนฺนุเกน หทยมชฺฉเม ปหริ ฯ
ตสฺส ตตฺถเว อฺภูหํ โลहितํ มุขโต อคฺคณฺณิ ฯ

อายสฺมมนฺตํ ปน สารีปฺตฺตํ ภิกฺขุสงฺฆปริวฺตํ อากาเสนาจฺฉนฺตํ
ทิสฺวา ภิกฺขุ อาหํสฺสุ “ภนฺเต อายสฺมา สารีปฺตฺโต คมนกาเล
อตฺตทฺตฺติโย ว คโต, อิทานิ มหาปริวาโร อากจฺฉนฺโต โสภตฺติติ ฯ
สตฺถา “น ภิกฺขเว อิทาเนว, ติรจฺฉานโยนินิ นินฺพพฺตฺตกาเลปิ

๑๒. เทวทศุต วตุถ ๑๓๔

มม ปุตุโต มม สนตักิ อากจุนโต โสภติเยวาติ วตุวา

“โหติ สีลวตํ อตุโถ ปฏิสนุถารวตุตินํ ฯ

ลกขณํ ปสฺส อายนตํ ฌาติสงฆปรกฺขิตํ,

อถ ปสฺสสิมํ กาลํ สฺวึหีนํ ว ฌาติภีติ

อิทํ ชาตักิ กเถสิ ฯ ปุณ ภิกฺขุหิ “ภนฺเต เทวทศโต กิร

เทว อคฺคสาวเก อุโภสุ ปสฺเสสุ นิสีทาเปตฺวา ‘พุทฺธลีพฺพาย

ธมฺมํ เทเสสุสามีติ ตุมหากํ อนุกิริยํ กรีติ วตุเต, “น ภิกฺขเว

อิทาเนว; ปุพฺเพเปส มม อนุกิริยํ กาคุํ วายมิ, น ปน สกฺขีติ

วตุวา

“อปี วีรก ปสฺเสสิ สกฺขณํ มลฺลชฺฐาณกํ

มยฺรคฺิวสงฺกาสํ ปตี มยฺหํ สฺวิญฺจกํ ?

อุทกถลจรสฺส ปกฺขิโน

นิจฺจํ อามกมจฺฉโภชิโน

ตสฺसानุกรํ สฺวิญฺจโก

เสวาเลหิ ปฺลิกฺขณฺจฺโถ มโตติ

นทีจรกาทชาตักิ กเถตฺวา, อปเรสุปี ทิวเสสุ ตถารูปีเมว กถํ

อารพฺภ

“อจาริ วตายํ วิตุทํ วนานิ

กฏฺจฺงฺครุกฺเขสุ อสารถฺสุ,

๑๒. เทวทศต ๖๓๕

อถาสทา ขทริ ชาตสาริ,

ยตุถาภิทา กรุโพ อตุตมงฺคนฺติ จ

ลสิ จ เต นิปฺผลิตา, มตุถโก จ วิทาลิโต,

สพฺพา เต ผาสฺกา ภคฺคา, ทานิ สมฺม วิโรจสิติ จ

เอวมาทีนิ ชาตกานิ กเถสิ ฯ ปฺน “อกตญฺญ เทวทศโตติ กถิ
อารพฺภ

“อกรมฺหา ๖ เต กิจจํ, ยํ พถํ อหฺวมฺห เส;

มิกฺราช นโม ตฺยตุถุ; อปี กิลฺยจิ ลภามฺห เส ฯ

มม โลหิตภกฺขสฺส นิจจํ ลุทฺททานิ กุพฺพโต

ทนฺตฺนฺตรคโต สนฺโต ตํ พหุํ, ยํปี ชิวสิติ

อาทีนิ ชาตกานิ กเถสิ ฯ ปฺน ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

“ถาตเมตํ กุรฺงฺกสฺส ยํ ตฺวํ เสปญฺณิ เสยฺยสิ;

อญฺญํ เสปญฺณิ กจฺจามิ, น เม เต รุจฺเจเต ผลนฺติ

อาทีนิ ชาตกานิ กเถสิ ฯ ปฺน “อฺกโต ปริหิโน เทวทศโต

ลาภสฺสการโต จ สามญฺญโต จาติ กถาสฺส ปวตุตมานาสฺส,

“น ภิกฺขเว อิทาเนว, ปุพฺเพปิ ปริหิโนเยวาทิ วตฺวา

“อกุชี ภินฺนา, ปโฏ นฺณฺโธ, สขีเคเห จ ภณฺฑานํ,
อุภโต ปทุจฺจกมฺมุนฺตา อุตกมฺหิ ถถมฺหิ จาติ

อาทีนึ ชาตกาณิ กเถสิ ฯ เอวํ ราชคเห วิหรนฺโต เทวทูตํ
อารพฺภ พฺหุณิ ชาตกาณิ กเถตฺวา, ราชคหโต สาวตฺถึ คนฺตฺวา
เซตวนมมหาวิหารเ วาสํ กปฺเปสิ ฯ

เทวทูตโตปิ โข นว มาเส คิลาน, ปจฺฉิเม กาเล สตฺถาริ
ทฺฐจฺจกาโม หุตฺวา อตฺตโน สาวเก “อหํ สตฺถาริ ทฺฐจฺจกาโม,
ตํ เม ทสฺเสถาติ วตฺวา, เตหิ “ตุวํ สมตฺถกาเล สตฺถารา
สพฺธิ เวริ หุตฺวา อจฺริ, น มยํ ตํ ตตฺถ เนสฺสามาติ วุตฺเต,
“มา มํ นาเสถ, มยา สตฺถริ อาฆาโต กโต, สตฺถุ ปน มยิ
เกสคฺคมตฺโตปิ อาฆาโต นตฺถิติ ฯ โส หิ ภควา

วธเก เทวทูตมฺหิ โจเร อญฺคุลิมาถเก

ชนปาถ ราชุถे จ สพฺพตฺถ สมมานโสติ

“ทสฺเสถ เม ภควนฺตฺนฺติ ปฺนปฺปฺนํ ยาจิ ฯ อถ นํ เต มลฺยเกนาทาย
นิกฺขมีสุ ฯ ตสฺสาคมนํ สุตฺวา ภิกฺขุ สตฺถุ อาโรเจสุํ “ภนฺเต เทวทูตโต
กิริ ตุมฺหากํ ทสฺสนตฺถาย อากจฺฉตีติ ฯ “น ภิกฺขเว โส
เตนตฺตภาเวน มํ ปสฺสิตฺตํ ลภิสฺสตีติ ฯ ภิกฺขุ กิริ ปญฺจนนํ วตฺถุนํ
อายาจิตกาลโต ปฏฺจาย ปฺน พุทฺเธ ทฺฐจฺจํ น ลภนฺติ, อยํ
ธมฺมตา ฯ “อสุกฺกฺขานญจ อสุกฺกฺขานญจ อากโต ภนฺเตติ อาหํสุ ฯ
“ยํ อิจฺฉตี, ตํ กโรตฺสุ; น โส มํ ปสฺสิตฺตํ ลภิสฺสตีติ ฯ “ภนฺเต

๑๒. เทวทศต วตฺถ ๑๓๗

อิโต โยชนมตฺตํ อากโต, อฑฺฒโยชนํ, คาวุตฺ, โปกฺขรณีสมีปํ
อากโต ฆนฺเตติ ฯ “สเจปี อนุโตเชตวนํ ปวิสติ, เนว มํ
ปสฺสิตฺตํ ลภิสฺสตีติ ฯ เทวทศตํ คเหตุวา อากตา เชตวนโปกฺขรณีสีเร
มณฺจํ โอตารเหตุวา โปกฺขรณียํ นหายิตฺตํ โอตริสฺสุ ฯ เทวทศโตปิ
โจ มณฺจโต อุกฺกจาย อุกฺโก ปาทะ ภูมียํ จเปตฺวา นิสีทิ ฯ เต
ปจวี ปวิสฺสสุ ฯ โส อนุกฺกเมน ยาว โคปฺฝกา ยาว ชนฺนุกา
ยาว กฺกฺกิตฺโต ยาว ฌนโต ยาว กิ่วโต ปวิสิตฺวา หนุกฺกจิกสฺส
ภูมียํ ปตฺติภูจิตกาเล คากมาห

“อิมะหิ อุกฺกจีหิ ตมกฺคปฺกคคํ

เทวาทิเทวํ นรทมฺมสารถิ

สมนฺตจกฺขุํ สตปฺปณฺณลกฺขณํ

ปาณะหิ พุทฺธํ สรณํ คโตสฺมิติ ฯ

อิทํ กิร ฌานํ ทิสฺวา ตถาคโต เทวทศตํ ปพฺพชาเชสิ ฯ สเจ หิ
โส น ปพฺพชิสฺส; คิหิ หุตฺวา กมฺมํ ภาริยํ อกริสฺส, อายตี
ภวสฺส ปจฺจยํ กาคฺตํ นาสกฺขิสฺส; ปพฺพชิตฺวา จ ปน, กิณฺจาปี
กมฺมํ ภาริยํ กริสฺสตี, อายตี ภวสฺส ปจฺจยํ กาคฺตํ สกฺขิสฺสตีติ นํ
สตุถา ปพฺพชาเชสิ ฯ โส หิ อิโต สตสทสฺสทปฺปมตฺถเก อุกฺกิสฺสโร
นาม ปจฺเจกพุทฺโธ ภวิสฺสตี ฯ โส ปจวี ปวิสิตฺวา อวีจิมหิ
นิพฺพตฺติ ฯ นิจฺจเล พุทฺธะ อปรทฺธภาเวน ปน นิจฺจโล ว หุตฺวา
ปจฺจติ ฯ ติโยชนสตีเก อนุโตอวีจิมหิ โยชนสตุพฺเพชเมวสฺส สรีริ
นิพฺพตฺติ, ลีลํ ยาว กณฺณสทฺกฺขลิตโต อูปริ อยกปฺลลํ ปาวิสิ, ปาทา

๑๒. เทวทูต วตฺถุ ๑๓๘

ยาว โคปฺผกา เหฏฺฐา อยฺปจฺวี ปวิฏฺฐา, มหาตาลกฺขณฺหฺรปรีมาณํ
อฺยสุลฺลํ ปจฺฉิมภิกฺขุโถ นิกฺขมิตฺวา ปิฏฺฐิมชฺฉมํ ภินฺทิตฺวา อูเรน
นิกฺขมิตฺวา ปุรตฺถิมภิกฺขุโถ ปาวิสิ, อปรํ ทกฺขิณภิกฺขุโถ นิกฺขมิตฺวา
ทกฺขิณปสฺสํ ภินฺทิตฺวา วามปสฺสเสน นิกฺขมิตฺวา อุตฺตรภิกฺขุโถ
ปาวิสิ, อปรํ อูปริ กปฺลลโถ นิกฺขมิตฺวา มตฺถกํ ภินฺทิตฺวา
อโธภาเคน นิกฺขมิตฺวา อยฺปจฺวี ปาวิสิ ฯ เอวํ โส ตตฺถ นิจฺจโล
หุตฺวา ปจฺจติ ฯ

ภิกฺขุ “เอตฺตํ จานํ คนฺตฺวา เทวทูตโถ สตฺถารํ ทฏฺฐํ
อลภิตฺวา ว ปจฺวี ปวิฏฺฐโถ กถํ สมฺภูจฺจาเปสฺสุ ฯ สตฺถา “น
ภิกฺขเว เทวทูตโถ อิทาเนว มยิ อปรชฺฉิตฺวา ปจฺวี ปาวิสิ,
ปฺพุเพปิ ปวิฏฺฐโถเยวติ วตฺวา, หตฺถิราชกาเล มคฺคมฺพหํ ปุริสํ
สมสฺสาเสตฺวา อตฺตโน ปิฏฺฐิ อโรเปตฺวา เขมฺนตฺมํ ปาปิตฺส
เตน ปฺน ติกฺขตฺตํ อากนฺตฺวา ‘อคฺคภูจฺจานเ มชฺฉิมภูจฺจานเ มฺลเถ
เอวํ ทนฺเต นินฺทิตฺวา ตติยวเร มหาปุริสฺสส จกฺขุปถํ อติกฺกมฺนตฺส
ตสฺส ปจฺวี ปวิฏฺฐภาวํ ทีเปตฺมํ

“อกตฺถญฺญตฺส โปสฺสส นิจฺจํ วิวรทฺสฺสิโน

สพฺพพณฺเจ ปจฺวี ทชฺชา เหนว นํ อภิราชเยติ

อิมํ ชาตํ กเถตฺวา, ปฺนปี ตเถว กถาย สมฺภูจฺจิตาย, ขนฺตฺวาทิฏฺฐเต
อตฺตนิ อปรชฺฉิตฺวา กลาพฺุราชภูตฺสส ตสฺส ปจฺวี ปวิฏฺฐภาวํ
ทีเปตฺมํ ขนฺตฺวาทิจาตํ, จุลลชฺชมฺปาถภูเต อตฺตนิ อปรชฺฉิตฺวา

๑๒. เทวทศุต วัตถุ ๑๓๕

มหาปตาปราชญุตสฺส ตสฺส ปจวี ปวิฏฺฐภาวํ ทีเปตุํ จุลลธมฺม-
पालชาตกณฺจ กเถสิ ฯ

ปจวี ปวิฏฺฐเจ ปน เทวตฺเต, มหาชนโน หฏฺฐจตุฏฺโง
ธชปตาทกทลฺโย อุตฺสาเปตฺวา ปุณฺณฆเณ จเปตฺวา “ลาภา วัต
โนติ มหนตฺมํ นนฺ อนฺุโกติ ฯ ตมตฺถํ ภควโต อารโจะสุํ ฯ ภควา
“น ภิกฺขเว อิทาเนว เทวทศุตเต มเต มหาชนโน ตสฺสติ, ปุพฺเพปิ
ตสฺสตีเยวติ วัตฺวา, สพฺพชนสฺส อปฺปิเย จณฺเฑ ผรุเส พาราณสียํ
ปิงฺกลราเช นาม มเต มหาชนสฺส ตฺถุฏฺฐภาวํ ทีเปตุํ

“สพฺโพ ชโน หีลิตฺโต ปิงฺกลเลน,
ตสฺมี มเต, ปจฺจยํ เวทยนฺติ,
ปิโย นฺุ เต อาสิ อกฺขฺหนฺตฺโต ฯ
กสฺมา ตฺวํ โรทสิ ทฺวารपाल ?
น เม ปิโย อาสิ อกฺขฺหนฺตฺโต,
ภายามิ ปจฺจจากมนาย ตสฺส,
อิโต คโต หีเสยฺย มจฺจฺจราชํ,
โส หีลิตฺโต อานะยฺย นํ ปฺน อิทาติ

อิมํ ปิงฺกลชาตกํ กเถสิ ฯ

ภิกฺขู สตุถารํ ปุจฺฉีสุ “อิทานิ ภนฺเต เทวทศุตโต กุหิ
นิพฺพตฺโตติ ฯ “อวีจิมหานิรये ภิกฺขเวติ ฯ “ภนฺเต อีธ ตปฺปนฺโต

๑๒. เทวทศต วตฺถ ๑๔๐

วจิริตฺวา ปฺน คนฺตฺวา ตปฺปนฺนฺจฺยานเยว นินฺพตฺโตติ ฯ “อาม ภิกฺขเว,
ปพฺพชิตฺวา วา โหนฺตฺว คหฺนฺจฺวา วา ปมาทวiharino อุกฺยตฺถ ตปฺปนฺนฺติเยว
ติ วตฺวา อิมํ กาลมาห

“อิธ ตปฺปติ, เปจฺจ ตปฺปติ,
ปาปการี อุกฺยตฺถ ตปฺปติ;
‘ปาปํ เม กตฺนฺติ ตปฺปติ,
ภิกฺขุโย ตปฺปติ ทฺถกฺคฺติ คโตติ ฯ

ตตฺถ “อิธ ตปฺปตีติ: อิธ กมฺมตปฺปนเนน โทมนสฺสมตฺเตน
ตปฺปติ ฯ เปจฺจติ: ปฺรโลเก ปน วิปากตปฺปนเนน อติทารุณเนน
อปายทฺถกฺเขน ตปฺปติ ฯ ปาปการีติ: นานปฺปการสฺส ปาปสฺส กตฺตา ฯ
อุกฺยตฺถติ: อิมินา วตฺตปฺปการเนน ตปฺปนเนน อุกฺยตฺถ ตปฺปติ นาม ฯ
ปาปํ เมติ: โส หิ กมฺมตปฺปนเนน ตปฺปนฺนฺโต “ปาปํ เม กตฺนฺติ
ตปฺปติ, ตํ อปฺปมตฺตํ ตปฺปนํ; วิปากตปฺปนเนน ปน ตปฺปนฺนฺโต
ภิกฺขุโย ตปฺปติ ทฺถกฺคฺติ คโต, อติฬฺรเสน ตปฺปนเนน อติวีย ตปฺปตีติ ฯ
กาลาปริโยसाने พหุ โสตาปฺนฺนาทโย อเหตุํ ฯ เทสนา
มหาชนสฺส สาคฺคิกา ชาตฺตาติ ฯ

เทวทศต วตฺถ ๑
